

**РЕГИОНАЛНИ ЦЕНТАР ИЗ ПРИРОДНИХ
И ТЕХНИЧКИХ НАУКА У ВРАЊУ**

**ПРОБЛЕМ СМАЊЕЊА НИВОА
ВОДЕ У РЕЦИ ВЛАСИНИ**

Аутор:

ЈЕЛЕНА ИЛИЋ

Ученица VII разреда Основне школе „Осми октобар“, Власотинце
Члан Фондације даровитих „Христифор Црниловић – Кица“, Власотинце

Ментори:

Марина Крстић, професор биологије

Власотинце, 2009. године

ПРОБЛЕМ СМАЊЕЊА НИВОА ВОДЕ У РЕЦИ ВЛАСИНИ

Аутор:

ЈЕЛЕНА ИЛИЋ

Ученица VII разреда Основне школе „Осми октобар“, Власотинце
Члан Фондације даровитих „Христифор Црниловић – Кица“, Власотинце

Ментори:

Марина Крстић, професор биологије

Мирослав Краинчанић, председник Еко-базе „ЈУГ“

РЕЗИМЕ

Повећање броја људи и развој индустрије води ка све већој загађености река. У овом раду описаћу Вам проблем са којим се сусрећу становници дуж слива реке Власине. Власина је река на југоистоку Србије. Осим загађивања појавио се проблем смањења водостаја, испод биолошког минимума, што угрожава ову реку дуж њеног тока, о чему сам писала у овом раду. У раду постоје и могућа решења помоћу којих можемо решити овај велики проблем.

Кључне речи: Водопривредни проблеми, замисао за решавање водопривредних проблема, заштита воде од загађења, смањење водостаја.

ABSTRACT

The development of industry and the increasing number of people living on our planet have caused considerable pollution of rivers. In my work, I am writing about the problems that people who live in the Vlasina river basin have to cope with. The Vlasina is a river in the south-eastern part of Serbia. Besides the problem of pollution, in recent years appeared yet another problem – the amount of water in the river is below the biological minimum. Together with pollution, this endangers the existence of species along the whole watercourse, which is the subject of my work. I also wrote about possible solutions which could help us overcome the problem.

Key words: water supply problems, possible plan for solving water supply problems, protection against water pollution, the decrease of water level.

У В О Д

ПОЛОЖАЈ И ПРИРОДНЕ ОДЛИКЕ

Положај. – Слив Власине се налази на југоистоку Србије. Простире се од Власинске висоравни, Чемерника и Плана на југу, до Барноса, Штрбог камена, Црног врха, Гноја Рњоса и Стола на истоку, на северу обухвата Лужничку котлину и брдско планинско земљиште око ње, део Суве планине и Горње Заплање, на северозападу планину Крушевицу, на западу се простире до Дугог дела, Остро – зуба, Огореле чуке, Букове главе и Јастрепча и обухвата Власотиначко виногорје и равницу све до ушћа Власине у Јужну Мораву.

Геолошко-геоморфолошке одлике. – Рељеф слива Власине је доста разнолик, али је у основи брдско-планински а у најнижим деловима слива има и равнице, највише земљиште је на развођу према суседним сливовима где су и најистакнутији врхови.

Климатске одлике. – Физичко географски положај слива условљава континентално обележје климата у њему. Утицај орографских црта је велик, а посебно код температуре, падавина и ветрова. Ниски делови слива – Власотиначка равница са брежуљкасто брдским тереном, Заплање, Лужница и нижи делови долина, имају умерено континенталну климу са јасно израженим годишњим добрима. Виши делови слива планине и Власинска висораван са горњим токовима река имају обележје субпланинске климе са дугим и хладним зимама, краћим и свежим летима и врло кратким прелазним добрима. Високе летње температуре у нижем делу слива условљају испаравање па се ниво изданске воде спушта у земљу, многи извори ослабе, неки пресуше, водостај река опада, а многи водени токови пресуше. Падавине представљају битан фактор водопривреде. Важна је количина падавина. Слив Власине добија мању количину падавина од просека за нашу земљу, најмање падавина добија Лужница, Заплање и Власотиначка равница (650-690мм), а највише виши планински делови (око 850мм). С обзиром да је ово мали слив (990км/2) разлика у количини падавина је велика. Највише падавина има у мају и јуну, а најмање у јулу, августу и септембру 1995. и 1997 биле су хидролошки влажне године, али десетак година пре њих било је дужих летњих суша, посебно 1994. када је суша трајала 100 дана па је летина

осетно подбацила.

Биљни и животињски свет – У вишим деловима слива буква је водећа врста, а у нижим храст. Ове шуме су се задржале на стрмим падинама, а на косама су прожете травнатим заједницама. На Власини најчешће површине заузима бреза. Шуме су биле више распрострањене али су раскрћене ради добијања ораница, воћњака и винограда. Већ дужи низ година храст се нагло суши, а брест кога је било местимично по брежуљцима суши се од почетка шездесетих година и већ се изгубио. Пошумљавањем голети у разним деловима слива шумске површине су знатно повећане и то багреном, бором и смречом. По шумским и травним подручјима живе дивље свиње, срне, лисице, вукови, зечеви и др. и птице певачице и грабљивице.

Поред познатих врста рибе, пастрмка, клен, кркушка, мрена, чајка, белица и караш у доњем току, скобаљ, вретенар и др. у Власини је било и ракова који су истребљени због повећања употребе хемијских средстава у домаћинствима, као и због смањења чисте воде. Овај проблем је присутан у готово свим мањим токовима на подручју Србије. На нашем подручју рак се задржао у Чаробној долини код Манастиришта, у реци Бистрици и у свим притокама које не пролазе кроз већа насеља. У Власини га готово нема на целом току.

Видра као пратилац ракова била је присутна и у самом Власотинцу, а задњи пар виђен је пре три године у близини млина. Криволов и недостатак хране натерао је видру на миграцију узводно, па се неколико видри налази на Власинском језеру.

Поред набројаних животиња Власину настањује змија белоушка и рибарица, која је скоро запажена у већем броју код бране у Бољару.

Водени инсекти који су запажени у Власини су вилин коњиц, рачић, мрмољак, водени цвет, а са загађењем реке дошло је до масовне појаве барског пужа. Ређе се среће и пијавица

Поред неколико врста маховина, поред Власине се јављају и неке барске врсте биљака, као последица забаривања растока ове реке.

Птице које посећују ток Власине су сива чапља, пловка, рода, водомар, неке врсте гњураца, водени кос и др..

Слика 1. Река Власина у равници са бујном приобалном вегетацијом

Подземне воде – У брдско планинском делу Власине широко су распрострањене метаморфоне стене, а местимично има и вулканске стене. Оне су богате ситним пукотинама кроз које се атмосферска вода споро инфилтрира и подземно споро креће. Извори су чести али, мале издашности те за време летњих суша јако се смањују. У седименталним стенама Запања, Лужнице и Власотиначког виногорја издан је на мањој дубини и богатији је. У алувијалним наносима (шљунак, песак, муљ) налази се водом богат фреатски издан који је плитак, па је подложен загађењу што се посебно односи на алувијалну равн Власине од Власотинца до њеног ушћа у Јужну Мораву.

Текуће воде – Слив Власине се одликује релативним сиромаштвом у текућим водама и карактеристичним њиховим режимом, нарочито његов нижи део. Реке овог слива највише водостаја имају у марту, фебруару и априлу, а најниже у августу, септембру и октобру. Високе воде у наведеним месецима последица су отапања снежног покривача у пролеће (на планинама до априла) због продора топлих ваздушних маса које су праћене појачаним кишним падавинама. То условљава нагло увећање протицања, утолико пре што је

територија слива брдско-планинска и у прошлости много обешумљена, па може да дође и до његових екстремних вредности праћених поводњем и поплавама (Власина Лужница, Шишавица). Ниске воде у септембру и августу последица су високе температуре ваздуха, великог испаравања и мале количине падавина што условљава и мале протицаје. Дуге летње суше појединих година могу да се пренесу и на октобар када скоро исцеђена изван није у стању да реке храни водом потребном чак и за биолошки минимум што доводи до екстремних вредности у негативном смислу, до пресушивања токова (Пуста река, Шишавица). Највећи део слива Власине добија 700-800мм падавина годишње али планински рељеф са високим степеном обешумљености условљава велико отицање.

Слика 2. Уређен њок Власине кроз Црну Траву

Власина је главна река овог слива. Настаје од више саставака који извиру испод Панчиног гроба при врху шумске зоне. Тече и под именом Шундина река, кроз уску Шундину долину (засеок Шундини) која се низводно шири и река

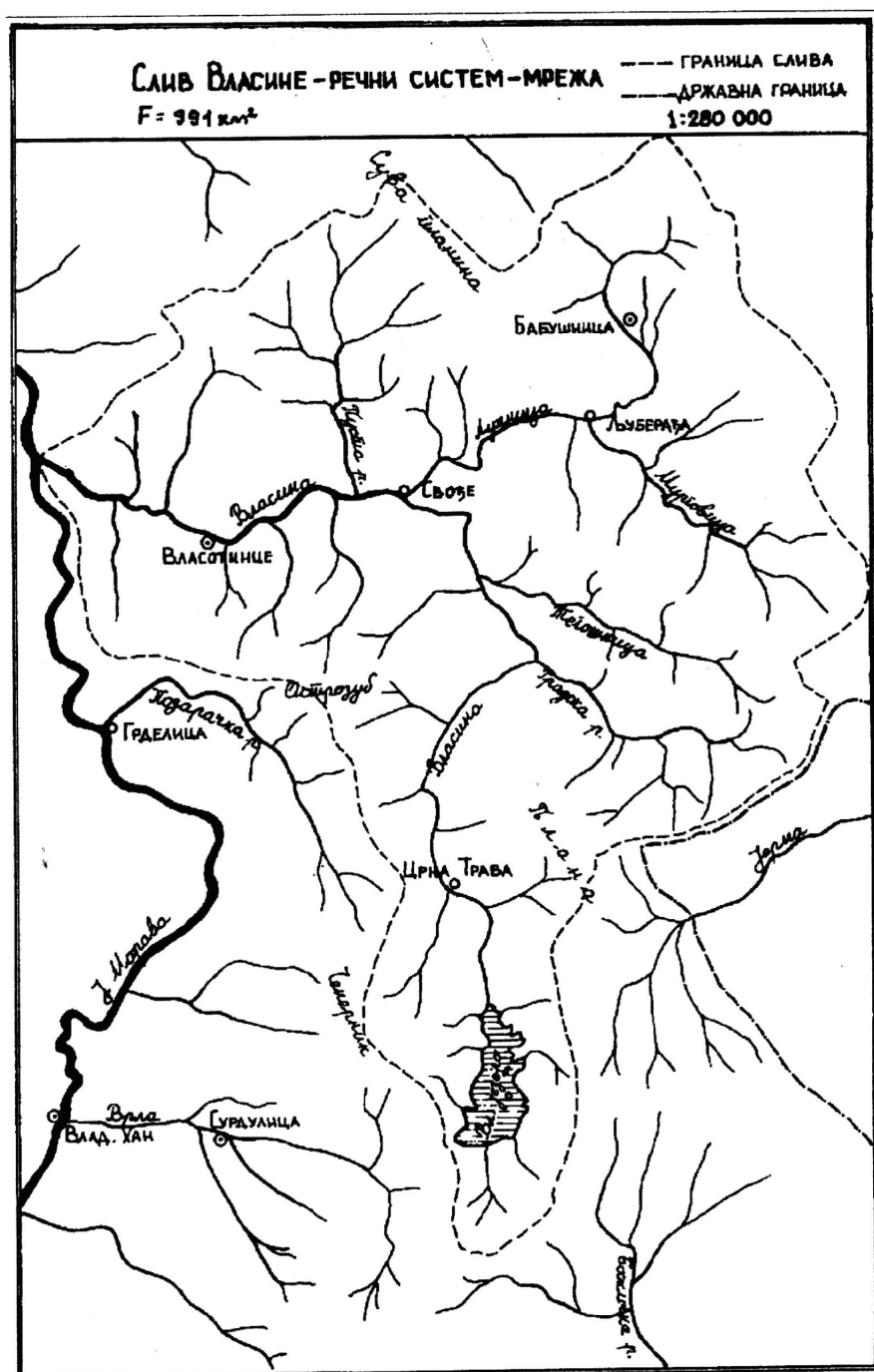
кривуда по њој. У даљем току Власина је текла кроз тресаву (блато) примајући притоке са Власинске висоравни. Изградњом бране на изласку из Власине из тресаве ток реке је прекинут и слив реке је смањен. Сада се Власина образује низводно од бране зване Водојаза од извора инфилтрационих вода и вијуга по долињској равни, обраслој ниском и високом травом и врбама. У даљем току равен се сужава и река је усекла праву клисуру. Код моста званог Самоков, са

Слика 3. Ток река Власине кроз Власојиница

десне стране Власина прима Стрвну, а убрзо и Преку (реку) и наставља ток великом брзином пробијајући се кроз шумовиту долину. Даље тече кроз Црну Траву регулисаним коритом где са леве стране прима Чемерницу и наставља ток. Низводно са леве стране прима Малу реку, а у Саставу Река са десне стране Градску реку. Наставља ток према Тегошници, где са леве стране прима Бованстицу, а са десне реку Тегошницу и даље ка Горњем Ораху, мења правац тока, тј. скреће на запад и тече широм долињском равни, па меандрира таложези шљунковито-песковити материјал. Код Свођа са десне стране прима реку Лужницу корито постаје шире и река богатија водом. Код Доњег Дејана са десне стране прима Пусту реку (Камењари), а са леве Бистрицу (Сукнари) и код Бољара Растовницу, а онда тече кроз Власотинце, где је у поједином делу речно

корито регулисано. Одатле река наставља ток водоплавном равницом, као права равничарска река, поткопавајући час једну, час другу обалу. Са десне стране прима Шишавицу и наставља ток све до ушћа у Јужну Мораву низводно од Стајковца. Укупан пад речног корита Власине је 913м, а просечан пад износи 13%ц тим што је велика разлика у паду у горњем, средњем и доњем току.

Слика 4 Слив Власине - речни систем мрежа

ПРОБЛЕМ СМАЊЕЊА НИВОА ВОДЕ У РЕЦИ ВЛАСИНИ

ВОДОПРИВРЕДНИ ПРОБЛЕМИ

Река, Власина и њене притоке, са својим режимима и људи са својим лошим односима према природи причињавају разне проблеме у сливу Власине.

У сушним годинама воде нема довољно, нарочито оне доброг квалитета. Изданска вода се спушта на веће дубине, извори и водотоци се смањују, а неки и пресушују, што се посебно односи на ниже делове слива. Водостаји су ниски па се у протицају Власине повећава удео фекалних вода градске канализације.

За време обилних киша воде има на претек, а при поплавама причињава велику штету односећи растресито земљиште и плавећи насеља и поља.

Овакво стање изазива водопривредне проблеме у сливу Власине, а то су: ерозија и бујице, поплаве, суше, водоснабдевање и загађење вода.

Ерозија и бујице. – Ерозија тла у сливу Власине представља велики проблем. Јавља се на нестабилној геолошкој подлози и на теренима већег нагиба за време обилних киша и наглог опадања снега. Сечом и крчењем шума човек је допринео развоју ерозивних процеса, и то највише у II половини 19. и I половини 20. века ради добијања пољопривредних површина. Ерозија је најизраженија код ораничних, а мање код травних и шумских површина. Орањем великих нагиба (преко 25%), убрзало је отицање атмосферске воде, а тиме и ерозивне процесе. Земљиште је спирањем губило хранљиве материје па се многе такве површине већ годинама не користе. На једној страни се врши спирање и одношење површинског растреситог педолошког покривача који је стваран вековима, и на другој се наносом затрпавају плодне равнице, путеви и насеља, чиме се наноси огромна штета становништву.

Водотоци у сливу Власине су скоро сви бујични. Они најчешће набујају при пљусковитим кишама. И сама Власина је у већем делу тока бујична.

Као последица ерозивних процеса и бујица на једној страни долази до деструкције земљишта, а на другој се причињава велика штета од бујичних поплава.

Поплаве – У нижем делу Власине поплаве прдстављају велики проблем. Највеће штете су начињене при катастрофалним поплавама Власине и Лужнице 1948, 1988. и 2008. године. Највећи утицај имају пљусковите или дуготрајне и обилне кише.

Слика 5. Детаљ после поплава од 1988.

Слика 6. Водени пилас 2008.

Слика 7. Ниво Власине за време поплаве 2008. у центру града

Суша - Водопривредни проблем је и суша која се испољава у топлом делу године и то у летњем периоду. Најкритичније стање је у јулу и августу јер су тада температуре највише па је и испарење највише. То је било у најсушнијим годинама, као нпр. 1994. када кише није било 100 дана почев од 3. јуна. У нижем делу слива за време суша многи водотоци се смање а неки и пресуше.

Водоснабдевање – У данашње време је врло тешко решавати проблеме водоснабдевања насеља квалитетном водом. У прошлости Власотинце се снабдевало водом за пиће из бунара. Велики део становништва се снабдевао из пумпе код Крста (прудина) две јавне чесме, једна звана Бука а друга у центру града. За потребе Власотинца 1964.г. је изграђен водовод капацитета 30 л/с коришћењем реке Власине, која је била чиста (I класа) и представљала је гаранцију здраве воде. У катастрофалној поплави 1988. г поплављен је водовод и убрзо саниран и направљена је нова фабрика воде, капацитета 110 л/с на локалитету Нерезине коришћењем воде из Власине.

Слика 8. Фабрика воде у Власотинцу

Годишња производња комуналне воде је око 1560000м³ с тим што од тога на губитку у мрежи долази око 452000м³ или 29% а остала количина воде се утроши и то:

домаћинства...775600 м³...(70%)

привреда.....221600 м3..(20%) и
остали потрошачи...110800м3...(10%).

Пораст животног стандарда подразумева и повећање утrophа воде, а да не би било проблема у водоснабдевању треба је рационално користити, тј. штедити. Вода се нерационално троши и уз то загађује, а то је расипање воде.

Загађење вода – Водотоци, потоци, речице и реке брдско-планинског слива реке Власине одликују се чистим и бистрим водама. Садашњи степен загађености површинских и подземних вода више је последица немарног односа према средини, него степен урбанизације и развоја привреде. У горњем делу Власине је чиста планинска река па њене воде припадају I класи. Низводно река се више загађује и то осетно од Бољара где се у њој повећава количина упуштених отпадних вода па прелази у II класу а при ниским водостајима стање њених вода је још горе – III класа. То је угрозило низводне кориснике воде па је постављено питање загађених вода и њихово пречишћавање што представља велики проблем.

Слика 9. Ошћад у речном водојоку

Слика 10. ЗагаЂени водојокови

Слика 11. Обала йосле бујине

Воде треба штитити од загађења јер их нема у довољним количинама, нарочито оне доброг квалитета, а потребе за њом се стално увећавају.

ЗАМИСАО ЗА РЕШАВАЊЕ ВОДОПРИВРЕДНИХ ПРОБЛЕМА

Да би се успешно решио овај проблем требало би приступити уређењу воде, тј. мерењу стања водних режима река, речица и притока у смислу његовог побољшања. Ту би се требало приступити уређењу притока, тиме се уједно побољшава неповољан режим Власине и њених притока и врши преображај водног режима Власине.

Слика 12. Ток Власине између два моста у центру Власојинца

Заштита од ерозије и бујица. – Заштита се врши антиерозивним радовима у сливу Власине којима се заустављају ерозивни процеси, стабилизује тло, спречавају бујице, штити пољопривредно земљиште од спирања или засипања наносима, спречавају поплаве и шете на саобраћајницама. У те сврхе треба наставити са предузимањем мера заштите које могу бити: биолошке, социолошке и техничке мере.

Биолошке мере – Најчешћи облици биолошке заштите од ерозије су: пошумњавање и затрављивање голети и терасасто подизање воћњака и винограда.

Социолошке мере обухватају упознавање становништва са потребама

заштите земљишта, вода и шума. Оно треба да се упозна са агротехничком методом борбе против ерозије земљишта која обухвата посебну обраду земљишта, тј. прављење тераса на нагибима код воћњака и винограда, дубоко орање и плодоред.

Техничке мере. – Ове мере обухватају радове који се изводе ради заштите вода и водотока од наноса са сливних површина. Граде се разни хидротехнички објекти ради смањења падова, брзине воде и заустављања наноса као што су: преграде, прагови, каскаде, и др.

Одбрана од поплава – Антиерозионим радовима побољшава се режим површинског отицања падавинских вода, техничким мерама се задржава бујични нанос и врши регулација речних токова, а изградњом хидроакумулација ублажавају се и заустављају поплавни таласи и обезбеђује равномерно отицање речних вода током целе године. У сливу Власине су предузимани анти ерозивни радови, па има побољшања у режиму отицања падавинских вода. На изградњи потпорних зидова је врло мало учињено. Регулација корита је учињена у Црној Трави, делимично у Саставу Реке, затим низводно на неколико места после катастрофалне поплаве 1988. г. цео ток кроз Власотинце и узводно од моста у Стајковцу, а на Лужници је извршена регулација корита у самој Бабушници. Овом регулацијом обезбеђена су насеља али би требало наставити са регулацијом корита низводно од Власотинца па до ушћа реке Власине у Јужну Мораву чиме би се спречило померање корита ми угрожавање поља и насеља кроз која она протиче. Ради одбране од поплава требало би градити хидроакумулације на чему је до сада врло мало учињено. У самом Власотинцу, на месту некадашњег јаза изграђена је мала брана иза које се формирала хидроакумулација дужине 500м. Затим узводно од Бољара направљена је мања брана са микроакумулацијом – ретенцијом за потребе водоснабдевања Власотинца.

Побољшање водоснабдевања – До побољшања водоснабдевања Власотинца, околних и равничарских села могло би да дође преласком са коришћења воде Власине на воде планинских река и речица (Бистрице, Зеленике и Рупске реке). Довела би се здрава и чиста планинска вода ових водотока из појаса букових шума. Ова идеја је резултат вишегодишњег рада и проучавања

водотока у сливу Власине и Рупске односно Козарачке реке на територији изнад Власотинца. По замисли постоје четири варијанте за коришћење ових вода.

Слика 13. Поглед на брану и акумулацију у Власици

ПРВА ВАРИЈАНТА: Водозахвати би били на Бистрици и Зеленичкој реци. Два одвојена довода захватањем успутних потока, доводили би воду у новоизграђен базен на Соколовици односно постојећи на Ровинама изнад Каменице и у новоизграђени у Равном Делу или на Белом камену.

ДРУГА ВАРИЈАНТА: Водозахвати би такође били на Бистрици и Зеленичкој реци. Доводи захватањем успутних потока спајали би се код Доње Лопушње у један довод који би доводили воду у базен на Соколовици односно постојећи изнад Каменице или пак спајање наведених довода изнад Равног Дела у један довод који би доводио воду у базен на Равном делу или Белом камену.

ТРЕЋА ВАРИЈАНТА: Водозахват би био на Рупској реци код Новог Села. Довод Ново Село захватањем успутних потока, доводио би воду у базен на Соколовици односно постојећи изнад Каменице.

ЧЕТВРТА ВАРИЈАНТА: Водозахват са пумпноакумулационим постројењем „Градиште“ би био на Руској реци у Градишту. Вода би се под

притиском пумпе и помоћу потисне цеви избацивала у изливну галерију изнад Градишта, а из ње помоћу довода „Градиште“ доводила у базен на Соколовици односно постојећи изнад Каменице на Ровинама.

Водовод Власотинце би и по I, II и III радио без утrophка електричне струје због природног пада довода, а по IV варијанти уз утrophак струје.

Ово су истраживања и замисли мр. Томислава Д. Маријановића.

ЗАШТИТА ВОДЕ ОД ЗАГАЂЕЊА

– У прошлости загађења су била мала, али данас је потребно озбиљно поразмислити о том проблему. Да би се заштитиле воде потребно је више учинити на плану социјалних мера које би се спроводиле држањем предавања по месним заједницама и градовима. По потреби могле би се спроводити и административне мере које су непопуларне, али могу да буду врло ефикасне. У горњем току река прихвата ту загађеност тј. долази до саморегулације загађења али би требало обратити пажњу чистоћи реке код Црне Траве, Брода, Састав Река. У средњем току Власине загађеност се повећава због отпадних вода из домаћинства због одвода и смећа. У циљу заштите треба предузети социјалне мере у селима Свође, Дејан, Крушевица, Бољаре и Манастириште и образовати мале депоније за одлагање смећа и другог отпадног материјала. Највећи загађивач реке је град Власотинце због велике количине отпадних вода који се упуштају у реку. Да би се задовољили низводни потрошачи приступило се вештачком пречишћавању отпадних вода. Низводно од Власотинца изграђена је фабрика за прераду отпадних вода.

Низводно велики загађивач Власине је и градска депонија смећа. Неопходно је њено измештање на погодну локацију где би се њен негативни утицај на околину свео на најмању меру. Због изградње регионалне депоније Жељковац очекује се да се отпад из Власотинца одлаже на њој, а у предвиђеном року и култивизација постојеће градске депоније.

У сливу Лужнице највећи потрошач а уједно и загађивач вода је Бабушница. Лужница у Лужничкој котлини је мала река и није у стању да прихвати толику загађеност вода. Зато би требало да се приступи пречишћавању отпадних вода пре њеног ушћа у реку Власину.

Заштитом вода од загађења штити се околина, а самим тим и људи који живе у њој.

СМАЊЕЊЕ ВОДОСТАЈА

У периоду после Другог светског рата изграђена је брана на власинској висоравни, чиме су пресечени сви водотоци који су се изливали из Власинске тресаве, најмоћније на Балкану. Касније су захваћене и све притоке са леве и десне стране слива некадашње реке Власине и каналима преусмерене у Власинско језеро, тиме је корито Власине од бране до Црне Траве остављено готово без воде, а тиме није испоштован Законом прописан биолошки минимум.

За потребе водоснабдевања Ниша у току 1983. год. захваћен је највећи део врела на Лужници. Поред уништавања природних реткости и лепота, каква су била ова врела са познатим Комаричким виром испод водопада, и овај речни ток је остао на минималним водама, далеко испод биолошког минимума.

Недавно захватање преосталих врела под видом санације општећених каптажа од стране ЈКП „Наисус“ из Ниша, драстично је прекршен Закон о водама јер су вршена бушења терена и отета је преостала вода у неким врелима. Тиме је река Лужница до краја осиромашена, а угрожено је водоснабдевање Власотинца и околине.

Интересовања за изворе чисте воде на нашим просторима такође је присутно, па се изградњом флашионица доводи у питање опстанак преосталих извора.

Слика 14. Рагови реши Љуберађи

**ВОДОСТАЈ ВЛАСИНЕ У ВЛАСОТИНЦУ У ЦМ ЗА ПЕРИОД ОД 1997. ДО
2006. ГОДИНЕ**

<i>Година</i>	<i>Минимални годишњи</i>	<i>Средњи годишњи</i>	<i>Максимални годишњи</i>
1997	8	29	384
1998	12	33	102
1999	18	42	220
2000	10	29	86
2001	9	24	195
2002	10	33	158
2003	4	31	208
2004	12	37	210
2005	13	44	244
2006	12	38	163
Просек:	10	34	216

ВОДОСТАЈ ЗА ПЕРИОД 1939. ДО 1948. ГОДИНЕ

<i>Година</i>	<i>Минимални годишњи</i>	<i>Средњи годишњи</i>	<i>Максимални годишњи</i>
1939	34	49	180
1940	Нема података		
1941	32	64	180
1942	40	69	135
1943	29	61	156
1944	-	-	-
1945	-	-	-
1946	-	-	-
1947	20	51	280
1948	52	68	100
Просек:	39	63	173

Коментар: На основу показатеља за период 1997–2006. године може се запазити да је просечни годишњи минимум водостаја 10 цм, средњи годишњи 34, а највиши годишњи 216 цм.

За период 1939–1948. године просечни минимални годишњи водостај био је 39 цм средњи је био 63, а највиши годишњи 173 цм.

<i>период</i>	<i>Минимални водостај</i>	<i>Средњи водостај</i>	<i>Максимални водостај</i>
1939-1948	39	63	173
1997-2006	10	34	216

У табели се запажа драстичан пад нивоа Власине у периоду после захватања воде за акумулацију Власинско језеро код минималног водостаја, чак са 4 пута, док средњи водостај пада за половину. Податак да се максимални водостај повећава у новијем периоду указује на повећање нивоа поплавних вода због неконтролисане сече шума на сливу Власине, што ствара Бујице и поплавне таласе. (*Мерење је вршио Хидрометеоролошки завод Србије*)

МОГУЋА РЕШЕЊА

У току дугогодишњег праћења проблема стања водостаја и квалитета воде реке Власине активисти базе „Југ“ запазили су да је стање на овој реци алармантно и да под хитно треба предузимати неке мере за заштиту преосталих извора и притока реке Власине. Поред смањења количине воде из наведених

разлога, на квалитет воде утиче хемиска индустрија у Бабушници, као и упуштање отпадних вода са Власинског језера, Црне Траве, Састав Река, Власотинца и свих насеља на сливу Власине. Присутан је и велики број дивљих депонија.

Предлог решавања ових проблема „Еко“ базе је на два начина:

- Изградњом уређаја за прераду отпадних вода у свим насељима, што је прескупо и

- Изградњом магистралног колектора отпадних вода који ће сакупити одпадне воде на целом сливу Власине, одакле ће се водити до регионалног постројења на ушћу Власине у Јужну Мораву, где ће се прерађивати и одпадне воде из Лесковца и других насеља. Пројекат за овај објекат је у току разраде.

Повећање гарантованог минимума реке Власине могуће је уз интервенцију надлежних државних органа да се из захваћених врела на реци Лужници изврши декаптирање, односно враћање у ток реке неопходне, законом загарантоване количине воде из сваког врела, а има их девет. Локална самоуправа и власитиначки водовод затражили су од Републичке дирекције за воде да се део воде из ових врела уступи за водоснабдевање Власотинца, поред упуштања гарантованог минимума у ток реке Лужнице. Постоје природни услови, висинска разлика од врела до Власотинца је око 150 м. надморске висине, где се могу поставити две мини хидроелектране, за шта постоји интересовање неких инвеститора.

Власинско језеро напаја систем Врела у Сурдулици који ради повремено као врсна електрана. Постоји идеја да се узурпиране притоке, које се сада уливају са обе стране бране на Власинском језеру, врате у корито реке Власине и да се тај водни потенцијал користи за изградњу најмање десет мини хидроелектрана на висинској разлици од око 1000 мНВ. Овај систем би производио струју 24 сата дневно. После коришћења воде за ову намену вода би се истим цевима довела до водовода у Власотинцу. Део враћене воде би се упуштао у слободан ток реке Власине, чиме ће се обезбедити гарантовани минимум, побољшао квалитет воде и тиме створили услови за враћање изгубљених биљних и животињских врста, посебно аутохтоне пастрмке у горњем току реке.

Петиција која је у Власотинцу покренута крајем прошле године поводом отимачине преосталих вода на врелима Лужница добила је велику подршку грађана, а и Владе Србије.

Наиме за потребе града Ниша захваћен је велики број врела реке Лужнице, која је била и највећа притока Власине. Тиме је, противно интересима грађана који живе низводно од ових врела и против Закона о водама десеткован капацитет ове реке и уништен прелеп водопад изнад села Љубераћа. Онда, а ни сада нико није водио рачуна о загарантованом минимуму реке Лужнице.

Ових дана, поред некада моћне реке Власине на којој је било и неколико воденица моравског типа са долапима, Власотинчани буквално остају без питке воде. Под видом санације оштећених каптажа у задњој поплави 2007. год. нишки водовод је захватио и задње капи воде са врела Лужнице.

ЗАКЉУЧАК

Локално становништво Власотинца и Управа водовода настоје да преко званичних органа обезбеде део узурпираних изворишта за потребе водоснабдевања преко 24000 становника.

У току Петиције за заштиту слива Власине за само три дана потписало се око 2500 грађана Власотиначке општине, што значи да је еколошка свест грађана почела да се буди.

НАДАМ СЕ ДА ЋЕ СЕ НАЈЗАД НА ЕКОЛОШКОМ НЕБВУ ОВЕ НАШЕ ЗЕМЉЕ ПОЈАВИТИ НЕКО КО ЗНА , ХОЋЕ И МОЖЕ ДА УРАДИ НЕШТО ЗА БОЉЕ СВИХ НАС.

Литература

Томислав Д. Марјановић, Слив Власине, Власотинце 2008.

С. Станковић – Т. Младеновић, Режим реке Власине, Гласник СГД, св. 1, бр. 2, Београд 1970

Ж. Владисављевић, О водопривреди, Погледи и методе, Београд 1969.

Подаци Еко базе „ЈУГ“